

Asia: VN/3386/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Lausuntopyynnön kysymykset

Kommentit nykytilaan

Nuorisoala ry katsoo, että Suomen työeläkejärjestelmä on kansainvälisesti vahva ja rahastoiva, mutta nuorten luottamus järjestelmään on selvästi heikompi kuin vanhemmilla ikäluokilla. Alle 35-vuotiaista vain alle puolet luottaa eläkejärjestelmään ja alle 25-vuotiaista vain noin joka viides kokee tuntevansa eläketurvaa vähintään melko hyvin, vaikka nuoret ovat pääosin järjestelmän rahoittajia vielä vuosikymmeniä. Nuoriin kohdistuu samanaikaisesti kasvava eläkemenon rahoitusvastuu, epävarmat ja pirstaleiset työurat, mielenterveyteen liittyvän työkyvyttömyyden riski ja heikompi sisäinen tuotto suhteessa aiempiin sukupolviin, mikä heikentää sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Kommentit ehdotuksista ja niiden vaikutuksista

Nuorisoala ry pitää myönteisenä, että esitysluonnos vahvistaa vanhuuseläkkeiden rahastointia ja pyrkii vakauttamaan työeläkemaksujen pitkän aikavälin tasoa, mikä voi lieventää nuorten maksurasitteen kasvua. Myös indeksirajoitin, joka kohdistaa poikkeuksellisissa inflaatioshokeissa sopeutusta ensisijaisesti maksussa oleviin eläkkeisiin, tukee periaatteellisesti sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Samalla esitys nojaa vahvasti sijoitustuottojen parantamiseen ja tulevien maksajien vastuuseen eikä sisällä riittäviä rakenteellisia ratkaisuja, joilla rahoitusvastuu ja riskit jaettaisiin tasapainoisemmin eri sukupolvien kesken, minkä vuoksi nuorille jää edelleen suhteellisesti suurempi maksurasitus ja epävarmuus kuin vanhemmille sukupolville. Nuorisoala on aiemmin julkaissut omat ratkaisunsa eläkejärjestelmän uudistamiseen sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Kommentit säännöskohtaisiin perusteluihin

Nuorisoala ry yhtyy esityksen arvioon siitä, että indeksirajoitin on perustuslain 15 §:n omaisuudensuojan näkökulmasta hyväksyttävissä, mutta korostaa, että eläkejärjestelmän hyväksyttävyyden ei voi perustua yksinomaan perustuslain minimivaatimusten täyttymiseen. Säännöskohtaisia perusteluja olisi nuorten näkökulmasta syytä täydentää erittelemällä selkeämmin,

miten indeksirajoitin, sijoitussääntelyn keventäminen ja rahastoinnin lisääminen vaikuttavat eri ikäluokkien maksurasitukseen, eläkekertymään ja riskien jakoon koko elinkaaren aikana. Nuorisoala ry katsoo, että systemaattinen sukupolvivaikutusten arviointi, joka kattaa vähintään eri ikäluokkien elinkaaren aikaisen maksurasituksen, eläkekertymän ja riskien kohdentumisen, tulisi vakiinnuttaa osaksi eläkeuudistusten säännöskohtaisia perusteluja.

Kommentit voimaantuloon

Nuorisoala ry pitää perusteltuna, että esityksen keskeiset muutokset, kuten sijoitussääntelyn ja rahastoinnin muutokset sekä indeksirajoitin, toteutetaan vaiheittain ja riittävän pitkällä siirtymäajalla, jotta vaikutuksia voidaan seurata ja tarvittaessa korjata. Nuorten ja tulevien sukupolvien kannalta on tärkeää, että voimaantulon yhteydessä sovitaan myös seurantajaksosta ja arviointipisteistä, joissa tarkastellaan erityisesti nuorille kohdistuvia vaikutuksia ja mahdollisia korjaustarpeita sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Kommentit lakiehdotuksista

Sijoitusriskin nosto ja vakavaraisuussääntelyn keventäminen mahdollistavat riskipitoisemman sijoittamisen ja odotusarvoisesti korkeammat tuotto-odotukset, mikä voi pitkällä aikavälillä alentaa nuorten maksamien työeläkemaksujen nousupainetta. Nuorisoala ry korostaa kuitenkin, että sijoitusriskin kasvu lisää myös epävarmuutta nuorten ja tulevien sukupolvien tulevasta maksutasosta ja eläkkeiden rahoituksesta, minkä vuoksi riskinoton rinnalle tarvitaan vahvaa valvontaa ja raportointia riskien kohdentumisesta eri sukupolville. Vanhuuseläkkeiden rahastoinnin lisääminen 0,4 prosentista 0,5 prosenttiin vahvistaa rahastointia ja pienentää tulevaa maksunkorotuspainetta erityisesti nuorten kannalta, mutta Nuorisoala ry katsoo, että ratkaisua tulisi täydentää sukupolvirahastoinnin kaltaisella mallilla, jossa myös nykyiset eläkkeensaajat osallistuvat hallitusti järjestelmän vahvistamiseen ja pienimmät eläkkeet suojataan.

Nuorisoala ry pitää tärkeänä, että työeläkejärjestelmä tunnistaa nuorten muuttuneet työurat ja erilaiset elämäntilanteet. Nuorten työurat ovat aiempaa katkonaisempia, ja opiskelu, määräaikaisten työsuhteet, työttömyysjaksot sekä alanvaihdot ovat yhä useammalle nuorelle normaali osa elämää. Tästä näkökulmasta on erittäin myönteistä, että työeläkejärjestelmä turvaa jatkossakin eläkkeen karttumisen myös opiskelu- ja työttömyysjaksojen aikana, eivätkä kouluttautuminen tai siirtymävaiheet heikennä pysyvästi nuorten tulevaa työeläkettä.

Muut kommentit ja yleiset huomiot

Nuorisoala ry korostaa, että ilman rakenteellisia ratkaisuja, jotka jakavat riskejä ja vastuuta aidosti sukupolvien kesken, eläkejärjestelmän taloudellinen kestävyys ei riitä turvaamaan sen sosiaalista kestävyyttä ja nuorten luottamusta järjestelmään.

Nuorisoala ry esittää, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa ja tulevilla eläkeuudistuksissa 1) toteutetaan systemaattinen ja läpinäkyvä sukupolvivaikutusten arviointi, jossa tarkastellaan erikseen nuorten maksurasitusta, eläkekertymää ja etuuksia 2) käynnistetään selvitys sukupolvirahastointiin

perustuvista ratkaisuksista, joissa myös nykyiset eläkkeensaajat osallistuvat maltillisesti järjestelmän vahvistamiseen ja pienimmät eläkkeet suojataan, 3) vahvistetaan sijoitusriskin kasvun valvontaa ja raportointia, erityisesti riskien kohdentumisen osalta eri sukupolville, 4) varmistetaan nuorten pysyvä ja rakenteellinen osallistuminen eläkeuudistusten valmisteluun ja 5) eläkejärjestelmän kestävyyttä parantavat toimet kytketään tiiviisti mielenterveyspalvelujen, työhyvinvoinnin ja nuorten työkyvyttömyyden ehkäisyn vahvistamiseen, koska nuorten työkyvyttömyyseläkkeet ovat keskeinen riski sekä yksilöille että rahoitukselle. Tämä edellyttää, että eläkeuudistusten vaikutusarvioissa ja seurannassa tarkastellaan erikseen nuorten työkyvyttömyyseläkkeiden kehitystä, niiden elinkaarikustannuksia sekä vaikutusta eläkemaksujen ja rahastojen kestävyYTEEN. On tärkeitä, että työkyvyn vahvistamista koskevat toimet nähdään osana eläkejärjestelmän sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä, ei siitä irrallisena sosiaali- ja terveystaloudellisenä kysymyksenä.

Esitykseen on hyvä täsmentää, miten rahastoinnin lisäämisestä tuleva hyöty kohdennetaan tasaisesti eri sukupolville, jotta järjestelmä näyttäytyy vakaana myös tulevaisuuden nuorille. Nuorisola ry katsoo, että vain aidosti sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta vahvistamalla voidaan turvata työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys.

Sirnö Minna
Nuorisola ry